

Felsőörsi Hírmondó

IV. évfolyam 5. szám 2000. május

A képviselő-testület kiadványa

A testületi üléseken történt

Az elmúlt ülés óta történeteket ismertette a polgármester:

- A „Balaton törvény” kapcsán Bóka István képviselő beadványt készít az Országgyűlés elé, amiben indítványozza, hogy Felsőörs „partközeli” besorolású település maradjon, de ne vonatkozzanak rá még 4-5 évig a vízparti települések szabályozói. Azaz 4-5 év türelmi időt kapjon a csatorna-beruházás, s addig lehesse kiadni építési engedélyt
- Április 15-én a „3” szombat” falutakarítási akcióban 16-an vettek részt délelőtt, délután 15-en. A Főkút környékén és a sportpályán folyt a takarítás, a játszótéren a villanyvezeték elerő fákat levágták.
- Kitűzték a Csendvillai telkeket és az Úttörő utcaiakat (újra)
- A buszmegálló építése kapcsán a vállalkozó megegyezett a 3 építető vállalkozóval.
- Az „Ifjúságbarát Önkormányzat” címre pályázatot beadtuk a sportöltöző tetőterének beépítése kapcsán.
- Folyik az Úttörő utcai villanyberuházás
- Elkészült a „geológiai csoda”, május 8-án lesz a szakhatósági bejárás
- 2 pályázaton is nyert a falu:
  - Felsőörsért Közalapítvány 150 e Ft-ot, (Geológiai csodára kiadvány)
  - Felsőörsi Vendégfogadók Egyesülete 47 e Ft-ot, (a felsőörsi ajánló újranyomása)
  - CÉDA – pályázathoz nyomtatványt hoztunk ki a Csendvilla víz – beruházásra, és be is adjuk
  - V.1-én indul a közterületek karbantartása és a zsákos szemétszállítás

- Az óvoda 350 ezer Ft-ot nyert a Veszprémi Közoktatásért Alapítványtól felújítási munkákra

Április 25-én soros ülést tartotta a képviselőtestület.

Először az új képviselő, Antal Gyula tette le az esküt, majd egy csatorna-beruházás lakossági önrészevel kapcsolatos ajánlatot hallgattak meg a képviselők.

Elsőként az óvodavezető intézkedési tervét fogadta el a testület, mely szerint szeptember 1-től 2 csoportos óvodaként fognak működni. Elkészült a csoportbeosztás is, az óvónők és a dajkák tudják már, hogy melyik csoportban ki fog dolgozni.

A képviselőtestület elhatározta, hogy Gyűrűssy Attiláné szakértőt október végére utóellenőrzésre hívja meg, hogy meglássa, a most lefektetett elvek hogy valósulnak meg.

A testület Tislér Anikó megüresedett pénzügyi bizottsági helyére Kalmár Lajosnét, Antal Gyulát a Pénzügyi és a Településfejlesztési Bizottság tagjának választotta meg.

A testület elfogadta a Szociális ellátások rendjéről szóló rendeletet, amelyet a Polgármesteri Hivatal faliújságján kifüggesztve el lehet olvasni.

A testület döntött arról is, hogy korszerűsítik a település közvilágítását 4,7 millió+ÁFA Ft-ért. 10% önrésszel száll be, és 4 év alatt fizeti ki az energiatakarékos világítás általi megtakarításból, a Tungsram Schröder RT ajánlata alapján.

Az Önkormányzat a Maczkó Építőipari és Szolgáltató Kft ajánlata alapján aszfaltszőnyeggel újjáépítteti a temető és a Petőfi utca között balesetveszélyessé és megsüllyedtté vált járdát a gázberuházáskor keletkezett aszfalthulladék újrahasonosításával. A fölszedett beton járólapokat később hasznosítják.

A képviselők pályázatot írtak ki, és tettek közzé a Naplóban a Csendvillai új lakótelep útjának megépítésére.

Az alsóörsi fogorvos műszervásárlásához anyagiilag nem járul hozzá.

A balatoni regionális kerékpárútnak az útvonala kirajzolódott. Alsóörs és Almádi a közös szakasz megépítésére pályázatot nyújtott be. Ahhoz, hogy esetleg Felsőörs is tudjon csatlakozni Káptalanfürednél ehhez az úthoz, tervet kell készíteni. A tapasztalat e tervek elkészítésénél az, hogy a szolgalmi jogok körül igen nagy problémák szoktak adódni, a testület mégis úgy döntött, kér ajánlatot terv – készítésre.

A testület döntött arról, hogy az Art Dekor Reklámstúdió „Borutak” című ajánlatát elfogadja és 50 e Ft-ért elkészítteti a felsőörsi ajánlót.

A felsőörsi rétegtani szelvényről készülő prospektushoz, amit a Felsőörsért Közalapítvány készített el, 50 e Ft-tal járul hozzá az Önkormányzat.

A Fő utca ülepítő aknáinak kitisztítására 107 e Ft-ot szavazott meg a testület az általános tartalék terhére.

A Megyei Önkormányzat a VIVACE 2000. Nemzetközi Kórusfesztivál együtteseivel közösen aug. 20-ára meghívja a namíbiai vagy tajwani énekkart, és 2-3 egyéb fellépővel is színesíti a programot.

A tiszai árvíz kapcsán a helyi Vöröskereszt pénzügyi akcióját 100 e Ft-tal támogatja a képviselő-testület.

Felsőörs község Önkormányzata nevében megköszönöm Tislér Anikó volt képviselőasszony áldozatos munkáját, és további életéhez, munkájához sok sikert kívánok.

Kenézné Berei Györgyi

A Rákóczi szabadságharctól 1848-ig

„Emlékekből él az ember,
s múltból él az emlékezet.
Kinek nincs múltja, nem lehet
Jelene, s jövője sem.”

/Eötvös József/

A kuruc hadak 1709. szeptemberében elvonultak a Dunántúlról, majd 1711. május 1-jén letették a fegyvert.

Felsőörsön három földesuraságnak, a prépostnak, a veszprémi káptalannak és Babocsay Pál ezereskapitánynak vannak jobbágysai, összesen 14 jobbágycsalád. Ezek 66 pozsonyi mérő gabonát termő szántóföldet, 11 kaszás rétet és 90 kapás szőlőt műveltek. /1 pozsonyi mérő gabona=60liter
1 szekér szénát 2 kaszányi réten termeltek
1 kapás szőlő 180 liter bort termelt./

Más településen, főként Veszprémben lakók is béreltek itt földet, összesen 272 kapás szőlőt, 10 évvel később pedig már 536 kapás szőlőt.

Az 1720-as összeírás szerint Felsőörsön élt 11 jobbágy és 11 zsellér család; a faluban dolgozott egy „mester”(tanító) és egy református lelkész; összesen 240 lélek élt a községben.

Ugyanekkor nevezi ki a kegyúr Batthyány II. Ádámné, Strattmann Eleonóra az új felsőörsi prépostot, Platschláger János Mihályt, az ausztriai Penzing falu plébánosát. Nagy erővel látott hozzá javai visszaszerzéséhez, és sikerült is erőszakos eszközzel visszavennie a préposti kúriát és a préposti birtokokat. A reformátusok azonban nem – hagyták magukat és bírói úton visszaszerezték a javukat. Az eset után a prépost sohasem jött Felsőörsre.

1725-ben Kratarics István eladta királyi adományként kapott felsőörsi nemesi telkét. A vevő ifj. Kenessey István és testvére Judit volt, aki feleségül ment nemes Antal Mártonhoz. Felsőörs későbbi történetében szereplő Antal-család ezzel a házassággal került a községbe.

A török és kuruc háborúk befejeztével – mint mindenhol, itt is megfogyatkozott a földművelő lakosság. A veszprémi székeskáptalan földjeit úrbér fejében jobbágyainak adta ki. Majorsági föld falunkban nem volt, legközelebb csak Jutason, ahová a felsőörsi jobbágyoknak is el kellett járni úrdolgára, robotolni. A robot (szántás, vetés, kaszálás, aratás) azonban nem volt sok. A kötelező robot zöme fuvarozásból állott: főleg tűzifát, követ és a bortizedet szállították a veszprémi várba.

Gyakorlatilag mindenki annyi földet művelhetett, amennyit akart, illetve ígás állataival megtudott művelni.

A terményeknek azonban nem volt piaca, s főleg a cserekereskedelem volt a jellemző. Mint Bél Mátyás írta: „Egyébként e dús vidék lakosságának boldogtalan sorsára vet szomorú fényt, hogy mindazokat a terményeket, melyeket mezőgazdasági munkával itt előállítanak, sehol sem tudják pénzre átváltani. Ez pedig nem ritkán oly mértékben elkedvetleníti a termőket, hogy alig foglalkoznak többet a földműveléssel, mint amennyi elég arra, hogy életüket éppen hogy eltengessék, az adót kifizessék és a katonákat táplálják: és ez a fő oka annak a szegénységnek, amely a falusi földművelő népekre ránehezedik.”

A mezőgazdasági termékeknek nem volt ára. 1 akó bor (54,3 liter) ára 48 krajcár volt. (1 ft = 60 krajcár)
1 hold földet 7 ft-ért, azaz 420 krajcárért lehetett vásárolni. A jobbágyoknak évi 52 nap ígás vagy 104 nap gyalogrobotot kellett teljesíteni. Az évi robotot meg lehetett váltani 16 forinton. Az ajánlékok azonban változatlanul megmaradtak: minden jobbágy család adott évente egy vágni való sertést, egy ludat, egy pár csirkét, tíz tojást, egy pint vajat, néhány zsup szőlőt és gyümölcsöt. A káptalani birtokon minden jobbágy továbbra is „örökös” jobbágy maradt, tilos volt számukra a költözés, még házasság esetén is.

Padányi Bíró Márton felsőörsi prépostsága

1729-ben a Batthyány kegyúr Padányi Bíró Márton bicskei plébánost nevezte ki felsőörsi préposttá és veszprémi kanonokká.

Kinevezése után azonnal hozzálátott a préposti javak visszaszerzéséhez, és pert indított a reformátusok ellen. Még javában tartott a per, mikor szerződést kötött Perger János kőműves céhmesterrel az új préposti kúria felépítésére, melynek árát 300 ft-ban állapították meg. A munkához hozzátartozott az épület teljes bevakolása, a kapu felépítése és egy bolthajtásos pince is. A munka tereprendezéssel kezdődött. A telket teraszosan feltöltötték, és kőbástyával megerősítették.

Az építkezés nem ment simán. A reformátusok botokkal támadták meg a kőműveseket és a munkásokat. A prépost leromboltatta a református imaházat. Bejárták a szőlőhegyeket, birtokról birtokra kivetették a hegyvámot és a tizedet. A templomot ekkor még használták a reformátusok. 1736. Júl. 22-én Mária Magdolna napján (búcsú), azonban botrány tört ki. Padányi Bíró Márton Veszprémből körmenettel Felsőörsre jött, és megfutamtították a templomból a reformátusokat, s elrendelte a parókia átadását is. Még ugyanezen év augusztusában megkezdte a templom felújítását. A református prédikátor Varga Istvánné házacsájában kapott szállást, az udvar végében levő színben pedig az istentiszteleteket tartották. Padányi Bíró Márton tehát győzött. A templom helyreállítása 1737-re elkészült. Ezt jelzi a főhajót és mellékhajót elválasztó diadalívra írt felírás:

EXALTAVIT ET AXALTABIT DEVS HOC SAXUM, vagyis Megdicsőítette és megdicsőíti Isten e sziklát.

Ennek hatására lassan éledezni kezd a felsőörsi katolikus felekezet. A legrégebbi anyakönyvben 16 katolikus házaspárt jegyeztek fel.

1739-ben Mórocza Gergely és nemes Tóthy Ferenc a helyi református gyülekezetnek adományozta azt a telket, amelyen napjainkban a református lelkész lak áll. 1740-ben megkezdődött a kőtemplom építése, melyet Padányi Bíró Márton többször leállított, de végül is felépítették. Előtte fából ácsolt haranglábon függött a két-egy 100 és egy 40 fontos-kisharang. A templom melletti telken pedig felépült a lelkészlak és a református iskola. Közben a prépostsági templom felújítása is befejeződött. Elkészült a szószék, a toronyba szerelt óra, majd az orgona, a barokkos ízlésű ablakok és a külső vakolás. 1745-től Padányi Bíró Márton veszprémi püspök lett, de továbbra is törődik a felsőörsi javakkal. Minden év júliusában Mária Magdolna napján körmenetet rendel el a veszprémi székesegyháztól indulva a felsőörsi templomig. Ez a szokás még halála után 10 évvel is fenn állt. 1748-ra elkészült az új préposti kúria.

Legszebb helyisége a kőebédlő (ma a Vén Oroszlán Vendéglő). Innen balra nyílt a préposti lakosztály és a vendégszobák. Az épület alatt nagy pince, mellette szép kert épült. Joggal írta a püspök, aki 12 ezer ft-ot költött a kúriára: „...olyan kőházat építettem, hogyha ezt a mágnás családok valamelyik tagja foglalná is el, kívánalmainak tökéletesen megfelelné.” Öt évi nyugalom után a felekezeti villongások újból fellángoltak a reformátusok és a katolikusok között. Padányi Bíró Márton manipulált adatokkal próbálta bizonygatni, hogy a török időkben és az 1600-as években Felsőörs lakatlan pusztaság volt, így a reformátusok nem gyakorolhatták vallásukat. Bár érvei nem feleltek meg a valóságnak, a pert megnyerte és megerősítették javaiában.

1752-ben a veszprémi káptalan kiadta a szőlőhegyekre érvényes Szőlőhegyi Cikkelyek című rendelkezéseit 31 pontban. Ízelítőül néhány érdekesebb pont:

„1. Hegybírák választására a szőlősgazdák Szent György nap táján üljenek össze.

5. Vasárnap és egyházi ünnepeken dolgozni nem szabad.

14. Ki a gyepűjét, kapuját meg nem csinálja,...az 3 ft. bírságot fizet.

17. Csak férfi szőlőpásztorokat szabad tartani.

19. Míg nem kezdődik a szüret, szőlőt szedni nem szabad.

20. Ki egy évig szőlőjét nem műveli, attól a szőlő elvehető.”

Az 1770-es összeírás szerint falunk lakóinak létszáma: 410, ebből 4 iparos és kivétel nélkül –kálvinista hitű, református anyaszentegyházzal.

Az 1774-es összeírás szerint 596 személy él Felsőörsön, 437 református, 155 katolikus és 7 evangélikus lélek.

A községben a legnagyobb értéket a szőlők jelentették.

Az 1796. esztendő irodalomtörténeti érdekességű. 4 esztendőt tölt itt nagybátyja, /Szegedy János prépost/ házában Szegedy Róza, aki ebben az esztendőben vesztette el édesapját Szegedy Ignácot, Zala vármegye alispánját. A préposti kúria délkeleti sarokszobácskájában lakott. 1800-ban igent mondott Kisfaludy Sándor költőnek, s innen utazott Gógánfára, esküvője színhelyére. Ma utca őrzi emlékét falunkban.

A napóleoni háborúban 1809-ben 4 nemes embert állított hadba a falu, ifj. Kovács Pétert a lovassághoz, Antal Gábor, Huszár István és Vázsonyi János a gyalogsághoz került. Szereplésükről semmit sem tudunk. A Veszprémig előrenyomuló francia csapatok Felsőörsig valószínű nem érkeztek el.

Az 1829-es összeírás szerint 5 nemesi család él a faluban:

Antal, Bolla, Mészely, Tallián és Lengyel család.

1834-ben a Miske palota romjain kápolnát szándékozott építeni az új prépost, melyhez kálvária vezetett volna. A birtok azonban református családok tulajdona volt, akik megakadályozták, és csak egy fakereszt felállításába egyeztek bele.

Oláh János a Balaton melléki tudósítások barátságos levelekben című írásában így ír falunkról: „...Felsőörs magyarokból és kevés németekből álló jó nagy helység. Utcái rendetlenek, és idomtalanok. Ami illeti a Balaton melléki lakosokat: talán az egész világon nincsenek olly jószívű adakozásra hajlandó és barátságos emberek, mint ezek.”

Rásky Mihályné
tanár

Gólyahírek:

1. Csonka Krisztián
Szülei: Varga Livia, Csonka Imre
2. Hardi Ákos
Szülei: Kántás Krisztina, Hardi László
3. Kurbucz Márk Barnabás
Szülei: Popovics Éva, Kurbucz Tamás
4. Steiger Vivien Kinga
Szülei: Pap Melinda, Steiger Richárd

A községért tették:

A „3 szombat” takarítási akcióban április 15-én a Főkútnál takarítottak:

- Borbély György

- Bősze Zoltán
- Csóka Ferenc
- id. és ifj. Szalai János, Szalainé Krisztina
- Kalmár Lajosné
- Mikóczi János
- Orbán Kati néni
- Orbán Lajos
- Rásky Imréné
- Sütöri Jánosné
- Szabó Pálné
- Tislér Anikó
- Tislér Gyuláné
- és 13 futballista a sportpályán.

Köszönet segítségükért!

Id. Szántó László lekezelte, lefestette a játszótér játékeit.

A Hősi Emlékműnél:

takarítottak, ültettek: Tislér Gyuláné, Tislér Anikó, Tislér Péter, Angyal Lászlóné, Pleszinger Józsefné

Az óvodánál 2 szombaton is kerítést építettek, udvart rendeztek:

- Borbély Beton tulajdonosa,
- Borbély György
- Borbély László betont adott.
- Csikász Ferenc
- Kotyik László
- Kozma Balázs
- Kutas Imre
- Piller Róbert
- Somogyi Ferenc
- Tomkó László
- Veimola Ferenc

Mindenkinek köszönjük fáradságos munkáját!

FELHÍVÁS

Az önkormányzat anyagi támogatásával a sportkör beépíti a sportöltöző tetejét abból a célból, hogy az ifjúságnak lehetősége legyen tartalmasan eltöltenie a szabadidejét.

Kérjük, jelentkezzenek MIKÓCZI JÁNOSNÁL mindazok, akik munkájukkal szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy a tetőtér mielőbb elkészüljön.

Megkezdődik a településen a buszmegálló átépítése. Kérjük a Lakosság türelmét, megértését a munkálatok idején az okozott kényelmetlenségek miatt!

FELHÍVÁS

Május 8-án a „geológiai csoda” műszaki átadása megtörtént. Minden szakhatóság és a Környezetvédelmi Minisztérium képviselője is elismeréssel szólt az elvégzett munkáról. Ezúton is kérjük az odalátogatókat, hogy **kerékpárral és motorkerékpárral** ne tegyék tönkre a murvás utakat és a geológiai képződményt.

Az ammoniteszeket tartalmazó világhíres köveken valakik motorral és biciklivel csíkokat húztak, és ezáltal károkat okoztak.

Kérjük Felsőörs Lakosait, vigyázzunk együtt természeti értékünkre, ne tegyük tönkre azt, amit sokak nehéz munkájával széppé, mások számára is vonzóvá sikerült tenni!

Tanítói munkakörbe vár jelentkezőket 2000. szeptember 1-től Felsőörs Általános Iskola. Jelentkezni: 2000. június 10-ig. Tel.: 477-030

FELHÍVÁS

és Növényvédelmi információk

FELHÍVÁS

A növényvédelemről szóló jogszabályok alapján, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium utasításának megfelelően ez évben is folytatjuk a tavalyi évben megkezdett gyommentesítésre parlagterületek felszámolására irányuló munkát.

Felhívunk minden földhasználót, vonalas létesítménykezelőt, hogy a használatában/kezelésében lévő földterületen a gyomirtást legkésőbb a gyomok virágzásáig végezze el.

Az önkormányzat tulajdonában, használatában, kezelésében lévő földterületek, vonalas létesítmények gyommentesítése az önkormányzat feladata.

Külön felhívjuk a földhasználók figyelmét, hogy a közutakhoz tartozó vízelvezető árok/csatornák külső szélétől a gyomok irtása a földfelhasználók feladata. Ha az árok/csatorna külső szélétől számí-

tott két méter távolságon belül a közút kezelője fákat ültetett, a fát, mint az út tartozékát a közútkezelő ápolja, védi, de az alatta lévő földterületek gyommentesítése nem az ő feladata, azt a földterület használójának kell elvégezni.

Az ÉDÁSZ tulajdonában lévő villamosvezeték tartó oszlopok környékének gyomirtása is azon földhasználó/kezelő feladata, amely földterületen az oszlopok állnak.

Belterületen a károsítók elleni védekezési (gyommentesítési) kötelezettség végrehajtását a jegyző, közterületen és külterületen a Növényegészségügy és Talajvédelmi Állomás felügyelői ellenőrzik.

Felhívjuk minden földhasználó figyelmét, hogy aki a gyomirtási kötelezettségét nem hajtja végre, vele szemben a Növényegészségügy és Talajvédelmi Állomás felügyelője százezer forintig terjedő végrehajtási bírságot szab ki, vagy közérdekű védekezést rendel el, melynek a földhasználót terheli.

NÖVÉNYVÉDELMI INFORMÁCIÓK

A hűvös, csapadékos idő miatt az idén várhatóan később kezdi meg rajzását a vadgesztenye aknázómoly. Április végén május elején a tojásrakás idején szükséges megkezdeni a védekezést a károsító első generációja ellen. Négy engedélyezett kitinszintézisgátló készítmény áll rendelkezésünkre: Alsystin 25 WP, Cascade 5 Ec, Dimilin 25 WP, Nomolt 15 SC. Közterületeken a kezelés 22-03 óra között végezhető el, melyről az érdekelt lakosságot tájékoztatni kell.

Almástermésűekben a tűzelhalás (baktérium okozta) betegség az alábbi gazdanövényeken fordul elő: Alma, körte, birs, naspolya, galagonya, tűztövis, madárbirs, berkenye, japánbirs. A beteg növények virágai hervadnak, elbarnulnak, de nem hullanak le. A fertőzött növény hajtásvégei az esetek többségében pásztorbatszerűen meghajlanak. A betegség karantén károsító, ezért fellépése, vagy annak gyanúja esetén kötelező a Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás értesítése.

Csonthéjas ültetvényeink monília elleni védelmének alapját a virág- és hajtáspusztulást okozó gomba elleni kémiai kezelések adják. A virágok nyílásával egyidőben történik a fertőzés, ezért virágzás kezdetén a fővirágzásban el kell végezni a permetezést, melyhez ciprodinil, fenarimol, triforin, penkonazol hatóanyagú készítmények valamelyikét használjuk.

Őszibarack és mandulafák esetében a hűvös, párás klíma különösen kedvez az alacsony hőigényű (4-14 C) tafriánás megbetegedést okozó gombának.

A konidiumok már enyhébb téli napokon is nagy számban képződnek. Tavasszal a korokozó előretörését a növényfelület nedvessége és annak időtartama befolyásolja. A lappangási idő hosszú

(8-14 nap), ami a veszélyességet még növeli. Mire az első tüneteket meglátjuk, a folyamat már visszafordíthatatlan. Kislevelés állapotban védekezzünk ditiamon, dodin, kaptán, klórtalonil hatóanyagú készítményekkel.

A méhek védelme érdekében a virágzó, méhek által látogatott növénykultúrában, vagy virágzó gyomokkal borított táblán csak méhekre nem veszélyes készítményeket szabad felhasználni. A méhekre mérsékelt veszélyes készítmények virágzó növényállományban este, a méhek napi repülésének lezárulása után, (a csillagászati napnyugta előtt egy órával kezdődően – 23.00 óráig) használhatók.

A kezelések idejét – a méhészek értesítése érdekében – az önkormányzathoz be kell jelenteni.

Dr. Miklós Dezső

KIRÁNDULÁS

Jún. 23-án Klagenfurt Mini-Mondus megtekintése

Útiköltség: 3400 Ft+belépő
Jelentkezni Tislér Anikónál

Tisztább levegőt, több zöldet és emberibb környezetet!

„1970. április 25-én 25 millió amerikai állampolgár emelte fel szavát a természetért. Ez a történelmi jelentőségű esemény az Egyesült Államokban fontos változásokat eredményezett. Szigorú törvényeket hoztak a levegő és a vizek védelmére, új környezetvédő szervezetek alakultak Megállapították, hogy a természetet romboló erők sokkal gyorsabbak az embernél. Ideje komolyan venni a Földünkre leselkedő veszélyeket” - írta a Napló április 21. számában Wentzely Dezső keszthelyi erdész.

Egy másik újsághír szerint: Szeméttelappé változhat Magyarország, ha a külügyi tárca nyomására a módosított hulladékgazdálkodási törvény tervezetere a jövő héten rábólint a parlament. Az új szöveg szerint törvényesen bármilyen hulladék behozható lesz hazánkba, semlegesítésre, lerakásra, vagy tárolásra, legyen az kommunális, veszélyes, szilád vagy folyékony. A hulladékimport felfutásával aligha marad esélyünk arra, hogy az EU-csatlakozásig hátralévő néhány év alatt európai szintre emeljük környezetvédelmünket. (Népszava 2000 április 28.)

A fentiekből is kitűnik, hogy nálunk, Magyarországon a természet és a környezet védelme igencsak kezdetleges más, EU.államokhoz viszonyítva Hiányzik a tervszerű, célirányos előrelátás és a munka. Beszéd, vélemény és ígélet van elég, de konkrét cselekedet alig. Pedig mindenki tudja, hogy a természetet károsító zöldfelület drasztikus csökkenése súlyos következményekkel jár a települések lakóira nézve. A parkok, a levegő összetételének jobbá tételével, a szennyező anyagok megkötésével, a településkép formálásával mindenütt javítani lehetne a települési élet minőségén.

Jellemző, hogy a települések zöldterülete sok helyen elhanyagolt, és elosztásuk is egyenlőtlen. A zöldfelület gazdálkodásának nincs megfelelő ágazata, szakmai felügyelete, és a rendezési tervekben is csak belterületként vannak nyilvántartva, s még csak fel sem tüntetik, hogy parkról van szó. Ha pedig a helyi érdekek úgy kívánják, beépítenek minden talpalatnyi területet.

E folyamat mostanában igencsak felgyorsulhat, ugyanis a fák védelméről szóló 1970-ben hozott rendeletet a parlament tavaly módosította: 1999-től a rendelet kizárólag a közparkok fájának védelmére terjed ki, s a külterületeket, kerteket és út menti fákat nem védi.

A beépített, parkmentes környezetnek számos, emberre káros hatása ismert. Felmérések bizonyítják, hogy az ilyen életterekben nemcsak a levegő minősége romlik jelentősen, hanem a szennyező anyagok is nagyobb arányban támadják az emberi szervezetet. Fák, cserjék hiányában ugyanis nincs, ami felfogja a szálló és ülepedő porhoz kötődő szennyeződések, amelyek így nagyobb dózisban növelik a rák esélyét és támadják meg a keringési rendszert, a májat, és a vesét.

A növényzetnek az egészségre gyakorolt kedvező hatását bizonyítja az a külföldi vizsgálat is, amely szerint egy nappal előbb gyógyulnak azok a kórházi betegek, akik a kórtermük ablakából fák lombjait látják.

Zöldterületek a levegőminőséget javító és szennyező anyagokat felfogó hatása mellett azonban további előnyökkel is bírnak: nyáron a légmozgás elősegítésével, árnyékoló hatásával 3-4 Celsius-fokkal csökkentheti a hőmérsékletet, javítja a klímát. Reakciós hatása szinte az ember összes érzékszervére hat, hiszen a zajcsökkentő hatás a hallást, a légmozgás a tapintást, a virág és a nyírt gyepp illata a szaglást befolyásolja.

Ezenkívül a természeti környezet kedvezően befolyásolja az emberek vizuális ingereit is, amely megnyugtató zöld színnek és a növények szabálytalan vonalainak köszönhető. ...,a fasor nélküli utca

csak közlekedésre alkalmas cső, ám ahol fákat is találni, ott már sétálni is lehet"- mondta Radó Dezső szakértő. De a növények védő funkciója a természetes talajra és az országutakra egyaránt kifejti óvó hatásukat.

Míndezeken kívül további értékeket hordoznak a parkok fái, amelyekről a „fagyilkosságok” során általában meg szoktak feledkezni. A fáknak ugyanis helyértékük van, tehát egy belterületi (belvárosi) fa helyett hiába ültetnek húszt másikat a külterület (külvárosok) valamelyikén, az a belső területeken nem segít. A fa által nyújtott környezeti szolgáltatás ötszöröse a fa gazdasági értékének, amely a belterületen még magasabb lehet. Egy harmincéves fa például tíz tonna oxigént termel évente, és ami még fontosabb: kilenc tonna széndioxidot dolgoz fel. S minél idősebb egy fa, ezek az értékek annál nagyobbak. Így mielőtt a tenyerünkbe köpnénk és fejszét ragadnánk (láncfűrész), ezt is vegyük figyelembe.

Az üdülési hasznosításra alkalmas tavak, holtágak, mocsarak megújuló vízkészlete csupán a jelenlegi állapotok fenntartására alkalmas, így ezen vízkészletek igénybevételének növekedésével akár jelentős minőségromlás is bekövetkezhet, s ez épp az üdülési hasznosítást veszélyezteti. Erről tárgyalt az utóbbi napokban az Országgyűlés, és fontolgatja a Balaton parti építkezés leállítását, különösen ott, ahol a szennyvíz elvezetése, tisztítása nem megoldott.

A környezetvédelmi felügyelőségek megállapították, hogy a felszíni vizekbe vezetett több milliárd köbméter szennyvíz egyharmadát semmilyen módszerrel sem tisztítják. Magyarországon jelenleg a lakások mindössze 55-56 százaléka kapcsolódik csatornarendszerhez, tehát a keletkezett szennyvíznek is csak a felét lehet valamilyen módszerrel tisztítani. A hazai települések tekintélyes hányada szennyvízhegyen ül. Ráadásul a zárt szikkasztók tartalma az úgynevezett sörösüveg effektus miatt szűrés nélkül szivárog a talajba.

Az egészségre káros a magas arzéntartalmú víz, de nem kevésbé a nitráttal fertőzött víz is. A nitrát elsősorban a csecsemőkre veszélyes, a gyermekek vérének oxigénszállítása elégtelenné válik, a vér elkékül, súlyosabb esetekben pedig a beteg meghalhat. (Innen ered a kékbetegség elnevezés). A vegyszereknek az áradata azonban kérdéseket vet fel arra vonatkozóan, hogy mennyire vannak hatással ezek a szerek a környezetre és az egészségünkre. Ez különösen a növényvédő szerek esetében igaz. A higany az iparnak hasznos, de rendkívül mérgező vegyi anyag.

Az ipari gyárkéményektől kezdve a több milliárd fénycsőig temérdek forrásból jut a környezetbe. Ehhez hasonlóan a tüzelőanyagoktól a festékekig sok termékben ólom található. De ugyanúgy, mint a higany, ez is mérgező hatású, különösen a gyermekre.

Mivel az emberiség jelen nemzedéke a vegyszerek példátlan mértékének van kitéve, még sok mindent kell megtudnunk a hatásokról.

Egy biztos: ha ki is vagyunk téve a mérgező anyagoknak, az még nem jelenti automatikusan azt, hogy a rák vagy a halál rémképe lebeg felettünk. De nem nézhetjük tétlenül egészségünket romboló hatásait.

Önkormányzatunk képviselőtestülete - ha kissé késve is - felismerte a környezeti szennyeződések egészséget károsító hatását és konkrét cselekvésre szánta el magát. Már az éves koncepció programunkban szerepel a falu szennyvízének csatornában történő elvezetése, a fásítási program folyamatos megvalósítása. Ennek jegyében már elültettünk 50-60 db. lombot adó fát, cserjét és díszbokrot. Tovább építjük az emlékparknak kijelölt területet, ahová szintén folyamatosan ültetjük az árnyat adó fákat.

Éves költségvetésünkben közel hatvan ezer Ft. szerepel hasonló feladatokra, mely feladat jelentős részét a falu lakosaival közösen fogunk végrehajtani.

A különböző időre, de egységes céllal szervezett falutakarítást és a lomtalanítást hajtsuk végre, és a kívánatos az lehetne, ha minél többen vennék ki részüket e közérdekű munkából.

Célunk a tervezett és végrehajtott feladatokkal megteremteni településünk tisztaságát, levegőjének javítását és az emberibb környezetet.

Kérünk minden egészségét féltő, rendszerető lakosunkat, hogy kapcsolódjon be a központi feladatok sikeres megvalósításába, és mindenki a saját portáján (telkén) tegyen rendet maga és mások egészségének védelme érdekében. Kezdjük el irtani az egészségre káros gyomnövényeket, elsősorban a parlagfüvet. Ha mindenki anyagi és fizikai erejéhez képest teljesíti a társadalmi igényekből eredő, a helyi rendeletről vagy szokásjogról keletkezett feladatát, úgy bizton elmondhatjuk, hogy magunk részéről minden lehető intézkedést megtettünk a természet és a környezetünk védelmére, javítására.

Felsőörs 2000. április 28.

Dr. Panyor Mihály
képviselő
a szoc. és népjóléti biz. tagja

KÖSZÖNET: Antal Gyulának és Tóth Józsefnek a borért, amit a finn kiállításra adtak, és Tislér Gyulánénak aki pogácsát sütött.

Verseny felhívás

A Felsőörsi Gyermekjóléti Szolgálat a Millenniumi Falunapokhoz kapcsolódóan gyermek-rajzversenyt hirdet:

FALUNK KÉPE A KÖVETKEZŐ EZER ÉVBEN címmel, tetszőleges technikával.

Leadási határidő: **2000. július 13** az Önkormányzat Titkárságán. Felsőtagozatos és középiskolások pályázatát is várjuk!

Buzásné Pongrácz Marianna

A Felsőörsi Teleházért Egyesület felhívására megmozdultak az emberek, és adományaikkal segítették az árvízkárosultakat.

Köszönjük a segítséget:

- Antal Gyula
- Czapek Katalin
- Csizmadia Zsolt
- Kiss Józsefné
- Marell Henrietta
- Molnár István
- Pálfalvi Tiborné
- Pálfi Beáta
- Pető Sándorné
- Szabó Zsolt
- Tomkó Lászlóné
- Vízi Gabriella

Az adományok elszállítását Szabó Zsolt és Terebesi Rita vállalták. A benzinköltségre a következők adtak pénzt:

- Antal Gyula
- Rakk Ottó
- Kozma család
- Dr. Panyor Mihály
- Tóth Mátyás
- Kocsor Kálmán
- Csóka Ferenc
- Szilágyi család
- Kiss Attila
- Szabó Pálné
- Szalai János

Mindenkinek köszönjük a segítségét!
Felsőörsi Teleház

FELHÍVÁS

Lassan elközeleg a Falunap ideje. Ebben az évben a Millennium jegyében rendezi meg az Önkormányzat a 4 napos rendezvénysorozatot.

Kérünk mindenkit, aki támogatni akarja anyagiakkal a programokat, a Felsőörsért Közalapítvány számlájára vagy a Polgármesteri Hivatal titkárságán befizetheti adományát.

Az SZJA törvény szerint az adóból visszaigényelhető a megfelelő része a befizetésnek.

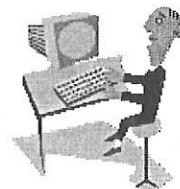
A Felsőörsért Közalapítvány Számlaszáma:

Budapest Bank RT 10104820-63002700-00000008

Segítségüket előre is köszöni az Önkormányzat és a Felsőörsért Közalapítvány!

Mire jó az Internet?

A Felsőörsi Teleházért Egyesület Inter-

net bemutatót és oktatást szervez a Teleházban. Érdeklődni személyesen vagy a 477-141-es telefonon lehet.

FELHÍVÁS!

Kérjük a Lakosságot, hogy ötleteivel segítse az Önkormányzatot 2 utca elnevezésében.

Várjuk utcanév-javaslatokat a 2 új leendő lakótelep utcanevéhez (Úttörő utca és csendvillai medence melletti utca).

Az ötleteket a Polgármesteri Hivatal Titkárságán lehet leadni (477-141).

Felsőörsi Hírmondó A képviselő-testület kiadványa
Felelős kiadó: Kenézné Berei Györgyi